

ТЕОРЕТИЧНІ ІДЕЇ ВІТЧИЗНЯНИХ ТА ЗАРУБІЖНИХ ФАХІВЦІВ ЩОДО ПРОБЛЕМИ ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ НАВЧАННЯ ШКОЛЯРІВ

Шпарик О.М., канд. пед. наук

Однією з тенденцій реформування освіти в Україні на сучасному етапі є її спрямованість на особистісно орієнтовану модель навчання та виховання, організацію психолого-педагогічних умов, які б сприяли формуванню особистості учня, розвитку його внутрішніх можливостей, прагнень, потреб, інтересів, реалізації інтелектуального, творчого та духовного потенціалу. У розв'язанні цих завдань вагоме місце належить диференціації навчання. Проблема диференціації навчання знаходиться у центрі уваги педагогічних колективів, з її рішенням пов'язуються оновлення і подальший розвиток школи, подолання застарілих методів навчання і виховання, розвиток індивідуальності дітей на засадах гуманізації та демократизації.

Встановлено, що проблемі диференціації навчання у вітчизняній психолого-педагогічній науці кінця ХХ – початку ХХІ ст. присвячена значна кількість досліджень, зокрема праці Г. Авчіннікової, Л. Березівської, Н. Бібик, Л. Бондар, Г. Васьківської, С. Гончаренко, Т. Дейніченко, Н. Дічек, В. Кизенко, Ю. Олексіна, І. Осадчого, О. Савченко, П. Сікорського, Н. Шиян, О. Ярошенко та ін. У ближньому зарубіжжі – це доробки Ю. Бабанського, Н. Менчинської, Є. Рабунського, Г. Селевка, О. Парфенової, І. Чередова, Г. Щукіної, І. Якиманської (Росія), Г. Бунтовської, Н. Огурцова (Білорусія); Х. Лійметс, І. Унт (Естонія) та ін. Суттєвий внесок у розвиток загальних теоретичних основ диференціації навчання в загальноосвітніх закладах зробили і американські вчені К. Томлінсон (С. Tomlinson), К. Андерсон (К. Anderson), С. Аллан (S. Allan), Р. Джексон (R. Jackson), Д. Лоуренс-Браун (D. Lawrence-Brown), Дж. Уїлліс (J. Willis), К. Нанлі (K. Nunley), Г. Леві (H. Levy), А. Ребора (A. Rebor) та ін.

З'ясовано, що у педагогічних дослідженнях розкрито різні аспекти проблеми: загальні питання диференціації як способу індивідуалізації; створення педагогічних умов диференційованого навчання школярів; розробка різнорівневих навчальних програм, які дають можливість обирати форми й методи навчання, що максимально сприяють розвитку особистості; організація самостійної роботи школярів за індивідуальними планами у визначеному темпі; організація групового навчання тощо.

Виділено такі особливості диференційованого навчання, які акцентовано у працях вітчизняних та зарубіжних учених: воно передбачає диференціацію змісту навчального матеріалу, методів та форм навчання і потребує врахування різних індивідуальних характеристик учнів, їхнього суб'єктного досвіду для організації відповідних сталих (або тимчасових) типологічних груп з метою створення оптимальних умов для розвитку задатків, нахилів, інтересів, самореалізації тощо.

Доведено, що головною метою диференціації навчання є подолання, згладжування протиріччя між єдиним усередненим підходом до всіх учнів і індивідуальністю кожної дитини.